

ΜΙΑ ΣΤΙΓΜΗ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ

Βρισκόμαστε στα μέσα του 19ου αιώνα στην πόλη Τοβόλσκι της Σιβηρίας, κοντά στα Ουράλια όρη. Εδώ βρίσκονται τα φοβερά κάτεργα, όπου εκτίουν την ποινή τους βαρυποινίτες φυλακισμένοι.

Ανάμεσά τους ξεχωρίζει για την αγριότητά του ο Θωμάς Ριζκόφ. Είναι ένας γιγαντώσωμος ολόξανθος νέος. Τα ατσαλένια μπράτσα του μαρτυρούν μια φοβερή δύναμη. Εκείνο που τον κάνει ωστόσο ακόμη πιο φοβερό είναι το γεμάτο μίσος βλέμμα του. Τα μάτια του φανερώνουν την οργή και την απέραντη κακία της καρδιάς του. Είναι καταδικασμένος σε ισόβια δεσμά, για έναν φόνο που με κανέναν τρόπο δεν παραδέχεται ότι διέπραξε. Μάλιστα όλοι οι συγχωριανοί αλλά και οι συγκρατούμενοί του πιστεύουν πως έχει γίνει κάποια δικαστική πλάνη ή, το χειρότερο, μια εσκεμμένη αδικία σε βάρος του.

Ο Θωμάς, τρία χρόνια τώρα μετά την καταδίκη του δε σταματά να ωρύεται διαμαρτυρόμενος πως είναι αθώος. Σαν μανιασμένο θηρίο χτυπά με λύσσα το κεφάλι του στον τοίχο του κελιού του, ώσπου να πέσει αιμόφυρτος στο βρόμικο πάτωμα. Όλοι τον φοβούνται και τον ονομάζουν «Λυκοθωμά». Ακόμη και οι σκληροί φύλακές του, που πρέπει να τον «σωφρονίσουν» με ραβδισμούς, τρέμουν να τον πλησιάσουν. Απόψε είναι μια άγρια, παγερή βραδιά. Το φθινόπωρο έχει μπει για τα καλά. Ξεσπάει καταρρακτώδης βροχή με τρομακτικά αστραπόβροντα και τα κάτεργα πλημμυρίζουν. Οι σειρήνες σφυρίζουν δαιμονισμένα, καλώντας τους κρατούμενους να βοηθήσουν στην απομάκρυνση των νερών από την άθλια φυλακή τους. Όλοι βρίσκονται σε αναστάτωση. Μέσα σ' αυτήν την κοσμοχαλασιά ο Λυκοθωμάς βρίσκει την ευκαιρία που χρόνια περιμένει. Κατορθώνει να δραπετεύσει, αφού αδιάστακτα έχει σκοτώσει δυο δεσμοφύλακες, που προσπάθησαν να τον συγκρατήσουν, ανοίγοντάς τους τα κεφάλια.

Εξαπολύεται πρωτοφανές ανθρωποκυνηγητό σ' όλη την περιοχή, για να συλληφθεί. Μάταιος κόπος. Ο Θωμάς έχει γίνει άφαντος. Τον επικηρύσσουν με το υπέρογκο ποσό των χιλίων ρουβλίων, αλλά χωρίς αποτέλεσμα! Λες κι άνοιξε η γη και τον κατάπιε...

Περνούν δυο χρόνια, χρόνια τρόμου για την περιοχή του Τοβόλσκι. Κάθε λίγο κάποιοι βρίσκονται δολοφονημένοι με φρικιαστικό τρόπο, όπως ο Κάσιμιρ Πετρόφ, ο σκληρός επόπτης των φυλακών, που βρέθηκε σκοτωμένος στο κρεβάτι του με το κεφάλι σχισμένο στα δύο κι ένα σημείωμα κακογραμμένο πάνω στα ματωμένα ρούχα του: «Παλιόσκυλο, έπαθες ό,τι σου άξιζε για όσα μου έκανες!». Όλοι ανατριχιάζουν, γιατί καταλαβαίνουν ποιος είναι ο οργισμένος δολοφόνος. Οι κάτοικοι της περιοχής κλείνονται από νωρίς στα σπίτια τους και κλειδαμπαρώνονται. Τρομοκρατημένοι κοιμούνται μ' ένα όπλο στο προσκέφαλό τους. Ωστόσο, οι φόνοι συνεχίζονται, μαζί με ληστείες και πυρπολήσεις κατοικιών. Κανείς δεν αμφιβάλλει ότι πίσω απ' όλα τα εγκλήματα κρύβεται ο Θωμάς Ριζκόφ, το αγρίμι των φυλακών.

Επιτέλους, μετά από έναν βαρύ κι ατέλειωτο χειμώνα έρχεται ελπιδοφόρα η άνοιξη. Η αναγεννημένη πλάση, ο καιρός που ξαστερώνει, το Πάσχα που πλησιάζει σκορπίζουν λίγο από τον φόβο των ανθρώπων του Τοβόλσκι. Αρχίζουν σιγά-σιγά να ξεμυτίζουν από τα σπίτια τους, να χαίρονται ξανά τη ζωή. Μήνες τώρα έχει ν' ακουστεί κάτι δυσάρεστο. Έχουν ξεχάσει τον Θωμά, έχουν κάπως ξενοιάσει. Το

βράδυ της Ανάστασης, όταν ολόγλυκα και χαρμόσινα χτυπούν οι καμπάνες των εκκλησιών, όταν το σύμπαν ολόκληρο διαλαλεί το «Χριστός βοσκρές» (Χριστός Ανέστη), όλοι μαζεύονται στους ναούς φορώντας τα καλά τους και κρατώντας τις πασχαλιάτικες λαμπάδες τους.

Στον ναό του Αγίου Νικολάου ήρθαν και ο Αλεξέι Σαϊλόφσκι με τη γυναίκα του, την Τατιάνα. Στο σπίτι τους είχε μείνει το μικρό αγόρι τους, ο Μιχαήλ, με τους υπηρέτες τους. Όταν μετά τη Θεία Λειτουργία επέστρεψαν στο πλούσιο αρχοντικό τους ξαφνιάστηκαν πολύ που βρήκαν ανοιχτή τη βαριά αυλόπορτα. Ανήσυχοι προχώρησαν προς το σπίτι τους, όπου τους περίμενε μια φριχτή έκπληξη. Βρήκαν άγρια σκοτωμένους τους υπηρέτες τους και την αγαπημένη τους καλοκάγαθη Δόμνα, τη γυναίκα που φρόντιζε τον Μιχαήλ. Έντρομοι έτρεξαν στο δωμάτιο του γιου τους. Δεν τόλμησαν να ξεστομίσουν λέξη γι' αυτό που φοβόντουσαν ότι θα αντικρίσουν. Κι οι δυο τους ήξεραν πολύ καλά ποιος ήταν πίσω απ' όλη αυτή τη φρίκη... ο Λυκοθωμάς...

«Μανούλα, μανούλα, δες τι μου έδωσε ο κύριος που ήρθε!». Ο Μιχαήλ, ένα αγγελικό πλάσμα, έπαιζε στο κρεβατάκι του – ολοζώντανος και άθικτος, δόξα τῷ Θεῷ – μ' ένα ρώσικο όπλο, το κιστέν, μια βαριά σιδερένια σφαίρα δεμένη σ' έναν γερό ιμάντα. Μ' αυτό το όπλο είχαν σκοτωθεί οι υπηρέτες του σπιτιού. Μισολιπόθυμοι η Τατιάνα κι ο Αλεξέι αγκαλιάζουν το παιδί τους και δοξάζουν τον Θεό. «*Ήρθε ένας πολύ ψηλός άντρας με γένια κι άγρια μαλλιά. Το πρόσωπό του ήταν πολύ φοβιστικό*», συνέχισε ο Μιχαήλ. «*Μόλις τον είδα του χαμογέλασα και του είπα: «Χριστός βοσκρές!*», όπως, μανούλα, μου έμαθες να λέω. Κι αυτός απόμεινε ακίνητος να με κοιτάει. Του έδωσα και το πασχαλινό αυγό μου. Το πήρε στα χέρια του. Το κράτησε λίγη ώρα. Κι ύστερα άλλαξε το πρόσωπό του και μου χαμογέλασε και είπε «*Βοϊστινο βοσκρές!*» (Αληθώς ανέστη!). Κι ύστερα, μανούλα, άρχισε να κλαίει, να κλαίει ... κι έτσι κλαμένος έφυγε. Δεν με πείραζε, μανούλα».

Οι πιστοί μαζεύονται στον ναό του Αγίου Νικολάου για τον Εσπερινό της Αγάπης αφάνταστα αναστατωμένοι. Έχουν μαθευτεί τα νέα των Σαϊλόφσκι. Ο τρόμος ξαναγύρισε στις καρδιές όλων. Αλλά πόση είναι η κατάπληξή τους όταν, μπαίνοντας στον ναό, αντικρίζουν μπροστά στην εικόνα του αναστημένου Χριστού τον γιγαντώσωμο Θωμά! Ακουμπά σε μια κολόνα και κοιτά στα μάτια τον Ιησού. Τα δικά του μάτια τρέχουν σαν βρύσες, ασταμάτητα, και τα χείλη του αδιάκοπα ψελλίζουν «*Χριστός βοσκρές! Χριστός βοσκρές!*». Στην αρχή δεν τολμούν να πλησιάσουν. Γρήγορα όμως αντιλαμβάνονται ότι ο Θωμάς είναι εντελώς ακίνδυνος. Τίποτα στο πρόσωπό του δεν είναι άγριο και φοβερό. Τίποτα δεν προδίδει έναν κακούργο. Είναι ολοφάνερα εξαντλημένος και ολοφάνερα ευτυχισμένος. Δεν αντιδρά καθόλου, όταν μαζεύονται γύρω του διάφοροι φωνάζοντας: «*Να φωνάξουμε την αστυνομία! Να τον συλλάβει! Κλείστε τις πόρτες, μη μας φύγει!*». Ο Θωμάς δεν σαλεύει. Είναι δοσμένος ολοκληρωτικά σε μια βουβή, θερμή ικεσία προς τον αναστημένο Ιησού, που τον μεταμορφώνει. Ο ιερέας αρνείται να καλέσει την αστυνομία μέσα στον ναό και τελεί την ακολουθία του Εσπερινού. Ύστερα βγαίνει στο ιερό κρατώντας την εικόνα της Ανάστασης. Όλοι οι πιστοί περνούν να την ασπαστούν. Κι όταν έχουν περάσει όλοι, ο ιερέας μ' ένα συγκλονιστικό μεγαλείο προχωρεί προς τον Θωμά. Για ποιον ήρθε ο Χριστός στη γη μας; Για ποιον σταυρώθηκε; Δεν ήρθε για τα πιο πονεμένα του παιδιά; Για τα πιο απελπισμένα; Για τα πιο αμαρτωλά; Κρατά την εικόνα μπροστά στον Θωμά και τον καλεί να την προσκυνήσει. Κι εκείνος σύγκορμος κλαίει κι ελεεινολογεί τον εαυτό του. «*Τόμα, Χριστός βοσκρές!*», του λέει. «*Πάπα, βοϊστινο βοσκρές!*», κατορθώνει ν' απαντήσει ο Θωμάς μέσα σε αναφιλητά. «*Έλα, παιδί μου, να προσκυνήσεις την Ανάσταση του Κυρίου μας. Για σένα έχυσε το αίμα του στον*

Σταυρό. Για σένα μπήκε στο μνήμα. Για σένα αναστήθηκε και μαζί του ανέστησε κι εσένα. Ας σου χαρίσει την ίαση της ψυχής σου». Και μ' αυτά τα λόγια ακουμπά την εικόνα της Ανάστασης στο κεφάλι του Θωμά.

Έξω από τον ναό περιμένει η αστυνομία. Ο Θωμάς, ήμερος σαν αρνάκι, βγαίνει από τον ναό και τους προτείνει τα χέρια του, για να του περάσουν τις χειροπέδες λέγοντας σε όλους: «Χριστός βοσκρές!». Στο αστυνομικό τμήμα, σ' ό,τι κι αν τον ρωτούν απαντά με τα ίδια λόγια που βγαίνουν μέσα από τη μετανιωμένη καρδιά του: «Χριστός βοσκρές!». Ομολογεί όλα τα εγκλήματα που έχει διαπράξει, αλλά επιμένει πως για το πρώτο, για το οποίο είχε αρχικά καταδικαστεί και φυλακιστεί, ήταν αθώος. Καταδικάζεται σε κάθειρξη πολλών χρόνων. Δέχεται την ποινή αδιαμαρτύρητα, ατάραχα, χαρούμενα. Οδηγείται στις φυλακές και δεν σταματά μαζί με την αναπνοή του να λέει: «Χριστός βοσκρές». Δεν υπάρχει, δεν υπήρξε ποτέ πιο υποδειγματικός κρατούμενος. Οι φύλακες που θυμούνται τον παλιό, τον φοβερό Λυκοθωμά, στην αρχή του φέρονται απάνθρωπα, τον χτυπούν μέχρι να λιποθυμήσει, τον αφήνουν νηστικό και διψασμένο, θέλουν να τον εκδικηθούν για όσα είχε κάμει σε κείνη την πρώτη φρικτή κάθειρξή του. Μα τώρα ο Θωμάς είναι κάτι άλλο. Δεν αγανακτεί, δεν αντιστέκεται. Στις βρισιές και τα βρομόλογα απαντά μόνο με το «Χριστός βοσκρές» και ευλογεί τους βασανιστές του. Θεωρείται παράδοξη αυτή η αλλαγή και καλούνται ψυχίατροι να τον εξετάσουν και να αποφανθούν αν όντως έχει αλλάξει ή αν υποκρίνεται. Τον επισκέπτεται και ο αρχιεπίσκοπος Κιέβου και Γαλικίας Πιτιρίμ. Είναι άγιος άνθρωπος. Μένει στο κελί του Θωμά πολλές ώρες και ακούει από τα χείλη του την απίστευτη ιστορία του. Ο Θωμάς εξομολογείται στον Πιτιρίμ. Ζητά την άφεση των αμαρτιών του και τίποτ' άλλο. «Δεν μ' ενδιαφέρει αν θα σαπίσω στη φυλακή. Το αξίζω πιο πολύ από κάθε κρατούμενο. Μόνο να με ελεήσει ο Χριστός», λέει.

Περνά λίγος καιρός. Γεννιέται ο διάδοχος του θρόνου κι ο πατέρας του, ο τσάρος Νικόλαος ο Α', περιχαρής κηρύσσει γενική αμνηστία. Οι φυλακές όλης της χώρας αδειάζουν. Κι ο Θωμάς, χωρίς να το περιμένει, είναι ελεύθερος, αφού εγγυάται γι' αυτόν ο αρχιεπίσκοπος Πιτιρίμ.

Στη νέα του ζωή ο Θωμάς μπαίνει στην υπηρεσία όλων. Αναλαμβάνει τις πιο βρόμικες και περιφρονημένες εργασίες. Περιποιείται ηλικιωμένους μοναχικούς κι ανήμπορους. Αν πεθάνει κάποιος φτωχός, αυτός τρέχει να βοηθήσει στην ταφή του. Δε ζητά ποτέ χρήματα. Αν του δώσουν ένα πιάτο φαγητό, είναι βαθύτατα ευγνώμων. Αν κάποιος του φερθεί με περιφρόνηση, τον ευχαριστεί ειλικρινά. Για όλους είναι ένας άγγελος. Κι όλοι πια τον αποκαλούν «Καλοθωμά».

Μια φοβερή επιδημία ενσκήπτει στο Τοβόλσκι. Δεν υπάρχει σπίτι που να μη θρηνεί έναν και περισσότερους νεκρούς. Κι όλοι είναι αβοήθητοι, γιατί κανείς δεν τολμά να βοηθήσει γείτονα ή συγγενή, από φόβο μην κολλήσει. Μόνον ο Θωμάς μπαίνει σ' όλα τα σπίτια χωρίς δισταγμό. Δεν φοβάται. Περιποιείται τους αρρώστους. Νύχτα και μέρα δίνεται με υπέροχη αγάπη στον καθένα. Κι ο Θεός του χαρίζει ένα εξαιρετικό δώρο: τον κάνει πάροχο ίασεως. Όποιον ασθενή περιποιείται ο Θωμάς, συνέρχεται, θεραπεύεται. Κι η φοβερή λοιμική ασθένεια σιγά-σιγά υποχωρεί και εξαφανίζεται. Ο δήμαρχος κι όλοι οι συνδημότες του θέλουν να τον τιμήσουν, μα εκείνος αρνείται κάθε τιμητική διάκριση. Μόνον παρακαλεί να του εξασφαλίσουν τα εισιτήρια, για να επισκεφθεί τη Μονή της Πρέσναγια Μαρίας (της Παναγίας). Όταν αναχωρεί από τον σταθμό έχει μαζευτεί όλη η πόλη, για να τον αποχαιρετίσει και να

τον φορτώσει με τάματα για την Παναγία. Κι εκείνος τους αποχαιρετά με τον αγαπημένο λόγο: «Κριστός βοσκρές! Κριστός βοσκρές!».

Στο Μοναστήρι της Παναγίας, μετά τα πρώτα «Ευλογείτε!», ο Θωμάς γλιστρά στο Καθολικό, όπου τελούνταν ο Εσπερινός. Μέσα στη γαλήνη και την κατάνυξη του σκοτεινού ναού γονατίζει στη θαυματουργή εικόνα της Παναγίας, της ακουμπά τα τάματα των συμπολιτών του κι αναλύεται σε λυγμούς. Ζητά κι από την Παναγία έλεος για όλα τα εγκλήματά του. Όταν γίνεται η απόλυση, ο ηγούμενος έρχεται κοντά του, τον ανασηκώνει και του λέει: «Έλα, παιδί μου, να μου μιλήσεις». «Κριστός βοσκρές!», απαντά βουρκωμένος ο Θωμάς.

Το επόμενο πρωί, στη Θεία Λειτουργία, ο Θωμάς μετά από μια συγκλονιστική εξομολόγηση αξιώνεται να κοινωνήσει το Σώμα και το Αίμα του Χριστού. Ύστερα από τόσα χρόνια σκληρότητας και πνευματικής πείνας δέχεται μέσα Του Αυτόν που με την Ανάστασή Του τον αναγέννησε, τον ανακαίνισε.

Ο Θωμάς έμεινε λίγα χρόνια στη μονή, όπου έμαθε λίγα γράμματα, για να μπορεί να μελετά τα εκκλησιαστικά βιβλία. Αλλά κάποια μέρα, αφού αποχαιρέτισε όλους τους μοναχούς έφυγε, άγνωστο για πού. Ο ηγούμενος στην πόρτα της Μονής τον αποχαιρέτισε λέγοντας με δάκρυα στους άλλους μοναχούς: «Ένας μεγάλος μετανιωμένος! Ένας άγιος μας αποχαιρετά! Τιμή για το μοναστήρι μας που πέρασε από εδώ μια τέτοια ευλογημένη ψυχή!».

Πέρασαν τριάντα ολόκληρα χρόνια! Η ιστορία του Λυκοθωμά που έγινε Καλοθωμάς έχει σχεδόν ξεχαστεί. Μόνον κάποιοι γέροντες τον αναφέρουν σαν παραμύθι στα εγγόνια τους.

Είναι Φλεβάρης. Οι ευγενείς και οι πρίγκιπες έχουν έρθει από την Πετρούπολη στα Ουράλια, για να κυνηγήσουν αγριογούρουνα. Ανάμεσά τους και ο εξηνταπεντάρης πια Μετσλάβ Κανιέφ, στρατιωτικός, που κάποτε ως στρατηγός είχε ζήσει στο Τοβόλσκι. Κάποια συννεφιασμένη μέρα, καθώς κυνηγούν, ο Κανιέφ απομακρύνεται από τους άλλους συντρόφους και βρίσκεται σ' ένα ξέφωτο του δάσους, όπου βλέπει μια φτωχική καλυβούλα. Δίπλα στην καλυβούλα ένας ασκητής λευκασμένος, γονατιστός, με τα χέρια σηκωμένα στον ουρανό, προσεύχεται. Ο Κανιέφ πλησιάζει αθόρυβα, τόσο που ακούει την προσευχή του γέροντα: «Κριστός βοσκρές!» «Κριστός βοσκρές!» «Παῦσον, Κύριε, τῆς ὀργῆς τοῦ θυμοῦ σου καί ἴλεως γενοῦ ἐπὶ τὴν κακίαν τοῦ λαοῦ σου!». Ο γέροντας λυγίζει. Φαίνεται πως ξεψυχάει. Ο Κανιέφ τρέχει κοντά του και τον αγκαλιάζει κι αναγνωρίζει στο πρόσωπό του έναν παλιό γνώριμο, που στο Τοβόλσκι τον είχε ταλαιπωρήσει, αλλά και ευχάριστα εκπλήξει: τον Θωμά Ριζκόφ!

«Θωμά! Εσύ εδώ;». «Με αναγνώρισате, Υψηλότατε! Εμένα τον αχρείο δούλο του Θεού! Πόσο έχω κλάψει, από τότε που ένα παιδάκι μ' ένα κόκκινο πασχαλινό αυγό μου έδειξε τον δρόμο της Ανάστασης! Ω, εκείνη η στιγμή του Πάσχα πόσο άλλαξε εμένα και τη ζωή μου. Τώρα πια... φεύγω... άραγε... ο Χριστός θα με δεχτεί;...», και καταβάλλοντας μια ύστατη προσπάθεια κάνει το σημείο του σταυρού με χέρι τρεμάμενο κι ύστερα γέρνει το κεφάλι του στον ώμο του Κανιέφ. Την ώρα εκείνη ο μολυβένιος ουρανός ανοίγει ξαφνικά. Τα σύννεφα διαλύονται κι ένα χρυσό φως λάμπει μέσα στο δάσος. Ο πρίγκιπας έκθαμβος, κρατώντας στην αγκαλιά του τον πολύτιμο νεκρό, αισθάνεται μια εξαίσια ευωδία, σαν ν' ανεβαίνει

από τη γη στον ουρανό λιβάνι από πολλά θυμιατήρια, ενώ πλήθος αγγέλων ετοιμάζονται να κάνουν «νεκρικό ξόδι» και περιτριγυρίζουν με ευλάβεια το σκήνωμα. Ο πρίγκιπας τραβιέται μερικά βήματα, για να μην ενοχλεί. «Μακάριος ὃν ἐξέλέξω καί προσελάβου, Κύριε!» «Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τοῦ ὁσίου αὐτοῦ!», ψάλλουν οι άγγελοι.

Αποσβολωμένο βρήκαν τον Κανιέφ οι άλλοι κυνηγοί. «Μα τι πάθατε Υψηλότητα; Τι σας συνέβη;», τον ρωτούν. «Γονατίστε, καλοί μου φίλοι. Γονατίστε μπροστά σ' έναν σύγχρονο άγιο. Έναν άνθρωπο που τον αναγέννησε ΜΙΑ ΣΤΙΓΜΗ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ, ένα χεράκι παιδικό που κρατούσε ένα αυγό πασχαλινό κι έδωσε μιαν ευχή: «Κριστός βοσκρές!». Μια ευχή που έκαμε τον κακούργο άγιο, άξιο να τον παραλάβουν άγγελοι του Θεού για το αιώνιο ταξίδι του».

Μέσα στο δάσος άγγελοι υμνωδοί, άνθρωποι γονατιστοί και χιλιάδες πουλιά ψάλλουν τον αναστημένο Κύριο και διατρανώνουν τη μεγάλη αλήθεια: «Πιο μεγάλη από την πιο βαριά αμαρτία είναι η αγάπη και το έλεος του Θεού μας για κάθε μετανιωμένο. Η αμαρτία κι ο θάνατος νικήθηκαν με την Ανάσταση του Χριστού μας!».

Διασκευή της Σταυρούλας Κουμενίδου από το βιβλίο «Μια στιγμή του Πάσχα. Η ζωή ενός Ρώσου ασκητού», έκδοση Ιεράς Καλύβης Αγ. Χαραλάμπους, Νέα Σκήτη, Άγιον Όρος